

LO TEIXIDOR

L'últim adéu a una altra manera de viure

Artur Gaya

Cantador i professor de Cant i Folklore a l'AMTP

El passat 25 de març va morir a l'edat de 79 anys el cantador de jota Josep Guarch, popularment conegut com lo Teixidor. Considerat l'últim dels grans mestres de la jota, va nàixer a l'Aldea (Baix Ebre) però residia des feia molts anys a Amposta on hi ha una plaça que porta el seu nom; tot un reconeixement que ben pocs ebrencs han pogut rebre en vida.

Amb l'adéu del mestre Teixidor planeja a les Terres de l'Ebre el dubte sobre el futur de la jota cantada, l'element més emblemàtic de la nostra música popular.

Jo penso que la jota es troba actualment en un estat ben saludable: tenim bons cantadors que ja han agafat el seu relleu en la jota de ronda improvisada de sis versos: Joseret i Guardet en són dos exemples clars en dos generacions ben diferents i n'hi ha ha d'altres que van sorgint a un ritme que fa molts anys que es trobava a faltar. La jota està present també als escenaris a través dels grups de reproposta musical i, a més, avui hi ha la possibilitat d'aprendre a cantar-la d'una manera regulada a l'Aula de Música Tradicional i també en tallers i activitats diverses que se celebren cada vegada a més poblacions.

El que sí es va apagant amb l'adéu del Teixidor és la flama d'aquella altra manera de viure en la que la gent cantava treballant i xalant, tal com recull l'estudiós Joan Moreira en el seu llibre *Del folklore tortosí*, publicat l'any 1934 i encara avui tot un referent de consulta, imprescindible per parlar de la nostra

Teixidor en un dels seus darrers homenatges.

música tradicional. Lo Teixidor vé d'un món en què no calia aprendre la tècnica del cant improvisat perquè l'escola estava en la pròpia vida, en el propi creixement humà. D'aquí tot aquest immens repertori de versos efímers que s'han anat cantant, una petita part dels quals ha tingut la sort de ser recollida per algun folklorista.

Jotes de treball o de cantar a l'era:

Des de que el sol ha sortit
sega que sega aquí estem
si el pagès no treballa
no menjaria la gent.

Déu va fer pobres i rics
quan este món va crear
a mí em va fer dels primers
i ara em toca treballar.

Jotes de plegar olives:

Les plegadores d'olives
diuen que no veuen vi
però baix de l'olivera
lo guarden en un tupí.

Aquí estic dalt de la rama
dalt de la rama més alta
si collint collint caïa
ai que sant Antoni em valga.

Jotes picardioses, altrament dites d'eròtica popular:

Totes les xiques amaguen
un calaix per ficar el pa
jo en tinc un rosegonet
i no me'l deixen posar.

La balladora quan balla
sempre mira al ballador
si li penja o no li penja
la punta del mocador.

Jotes de festa i de celebració:

Los veïns de la Casota
son amics de l'aiguardent.
Quan s'embufen una mica
criden viva Sant Vicent!

Jotes per pregar:

Mare de Déu de la Cinta
lliureu-mos dels aiguats fiersos
de pedregades, barrancs,
de llops i matriculeros.

O jotes reivindicatives, escrites fa més de 100 anys i encara avui plenes de vigència i de raó:

Al que crida tots l'escolten
no fan cas del que no crida,
tots los que treballen callen
lo món és una mentida.

Podem recuperar l'estètica de la jota cantada però no recuperarem plenament el seu ús si no ens retrobem amb aquella altra manera de viure, tan idíl·lica com necessària per fer una mica millor la nostra petita i malmesa societat.

El cant és un vehicle de comunicació a l'abast de tothom, un art i també una disciplina capaç d'aconseguir un equilibri entre el cos i l'ànima. Abans es cantava treballant i avui és impensable. Imagineu les jotes de l'internet per ser cantades d'una taula de despatx a una altra i amb versos per ser repetits a cor per tota l'oficina... Abans es cantava xalant amb els amics al carrer i avui es xala en la sol·litud de la xarxa d'internet, tan necessària com contraproductent si es cau en un mal ús de la mateixa. Abans les tavernes eren aules populars de cant on s'aprenia la tèc-

nica del vers improvisat i avui en canvi està mal vist cantar als bars. Encara hi ha bars que conserven el cartell del «*Se prohibe cantar*», tan gris com l'època en què es va penjar.

I per completar el panorama, els bars que avui en dia mostren l'heroïcitat de programar música en viu reben denúncies administratives quan en justícia haurien de ser premiats amb ajuts per una insonorització que fes compatible la seua lloable tasca social i cultural amb el sempre merescut i indiscutible dret al descans dels veïns.

Amb la salut de la qual actualment gaudeix la pràctica de la jota cantada a la Catalunya Nova, és possible parlar d'un retrobament amb les essències d'una altra manera de viure. La jota cantada és crònica social i com a tal pot recuperar el seu ús: podem tornar a cantar de festa, de protesta, de picardia i fins i tot de treball si ens ho proposem. És difícil lluitar contra unes paraules ben dites i expressades amb un bon somriure.

Si ens ho proposem, si de veritat volem anar més enllà, haurem dit

l'últim adéu al Teixidor, a l'últim dels hòmens del camp que cantaven, a l'últim exponent de l'anomenada cadena tradicional...

Haurem dit adéu a l'últim dels grans mestres, sense els quals mai hauríem après de la música i de la vida; sense els quals podem afirmar que ningú de natros estaria avui cantant... Però en cap cas haurem dit adéu a la jota cantada com a eina viva de crònica, crítica i transformació de la societat.

Uns diuen que això es cantava
altres que si encara es canta,
uns i altres tenen raó
perquè es cantava i es canta.

Estes coses del folklore
alguns les han oblidat
perquè ja no els interessa
que es digue la veritat.

Los que teniu lo poder
escolteu-nos un moment,
que ja no volem més negocis
d'aigua, petroli i ciment.

Los que teniu lo poder
escolteu-nos un moment,
que volem que en esta terra
i haja més enteniment.

Lo Teixidor ha mort. Visca la jota cantada!

ARXIU PARACOTA (AMPOSTA)

La Rondalla de Teixidor retratats davant el Mercat d'Amposta en ocasió de fer la volta pels quintos de 1952.